

Boga Bálint

RÉGI TÁRGYAIM, AMELYEK KÖRÜLVESZNEK

Jean Baudrillard, neves francia filozófus rendszerbe foglalta környezetünk tárgyait. Ő írja: a régi tárgy kézközelbe hozza és hitelessé teszi a múltat, így mintegy megszünteti az időt, és emellett minden, ami fennmaradt, széppé válik.

Otthonomban emléktárgyak vesznek körül, életem egy-egy fordulatából, egy-egy jellemző szakaszából származnak. Ha egymás mellé tenném őket egy időbeli sorrendben, felidéznék életem bizonyos szempontú eseménysorát, nemcsak a papírdokumentumokból lehetne összeállítani életem stációt.

Hol kezdjem? Felnőttkoromnál indítom az emlékezést, de csak a régieket veszem sorra. Talán a következő csoportokba oszthatnám ezeket: családi, utazási, szakmai életemhez kapcsolható, betegtől illetve baráttól kapott tárgyak.

Szekrénytetőmön két fémváza áll, az egyik egy Tevan-ötvösmunka, Anyám nyugdíjazásakor kapta munkahelyétől, a másikat anyósomtól kaptam, ezüst, szép, nagy serlegszerű, házasságkötésünkkor kaptam tőle. Őket idézik e tárgyak.

Ebbe a csoportba tartozik a valódi keresztanyámtól származó porcelánmadár, ugyanis Gitta néni tartott keresztvíz alá, bár hivatalosan Anyám húga volt beírva keresztanyának, aki Erdélyben (már Románia része, 1938) lakott. Gitta néninek sok könyve volt és kis dísz tárgyai, halála után csak ez maradt rám, és ennek a madárnak a csőre is sérült, az azóta szintén jelentőséggel bíró madaraim között egyik polcomon ég felé emeli törött csőrét és emlékeztet.

Egyik legkedvesebb tárgyam az első ötven évből az a kis szobor, plasztika, amelyet első munkahelyemről távozásomkor munkatársaimtól kaptam: meztelen nő ül egy széttáruló faágon, Gombos L. műve, a Képcsarnokban számmal ellátott alkotás. Ennek biztos szimbolikus jelentősége volt, ekkor még fiatal voltam, ugyanis második munkahelyemről távozásomkor már egy asztali órát kaptam, talán, hogy figyelmeztessen, hogy megy az idő, és végül nyugdíjazásomkor egy ezüst edényt kaptam, amely az elmúlás, a jövő urna szimbólumaként fogható fel.

Nézzük a többiekét! Egy turbános, sarkán ülő férfi, rézből, kőlapon olvassa a Koránt. 1967 körül kaptam. Petya, a főnövér megkért, vizsgáljam meg unokatestvérét és javasoljak gyógyszeres szívpanaszaira. Nagyobb bajt nem találtam. Fizetni akart, nem fogadtam el, viszont mivel kamionsofőrként járta a világot, azt kértem, hozzon nekem valamilyen egzotikus emléket, ő ezt hozta a Közel-Keletről.

Egy tizenöt centiméter magas nargile és egy réztálka már saját utamból származik. 1967-ben voltam Isztambulban, ott vettem ezeket a Nagy Bazárban.

Még a hatvanas évek. Sorra jártam az ún. szocialista országokat. Varsó Főterén (Stary Rynek), amelyet a németek földig romboltak és a háború után eredeti formájában újra felépítették, egy boltban kis kristálykancsót vásároltam. 1974-ben lányomat az ismerős pap otthonunkban ebből csurgó vízzel keresztelte meg. 1994-ben ismét Varsóban járván a Főtéren egy hasonló kis kancsót vettem, most ott állnak egymás mellett a vitrinemben. Karlovy Vary-ból egy ivó edényem van ebből

az időszakból. Leningrádból két szép érme, egyik a kazányi székesegyház, a másikon a petropavlovszki erőd domborműves képe.

És 1966-ban Rómába is kijutottam az akkor engedélyezett kis valutával. Emléket akartam hozni, ha olcsót is. Ekkor vettem a kis szobrocskát, a nőstényfarkas szoptatja Romuluszt és Rémuszt. 1969-ben Párizsból a kis fémből készült Eiffel-tornyot és a Notre Dame picit hoztam. Párfilléres emléktárgyak, de megtestesítik a Nyugatra utazás kiharcolt lehetőségét a kommunizmus közepén és nyomorult anyagi helyzetünket. Későbbi, rendszerváltás utáni utazásaim tárgyi emlékeit nem sorolom, csak a korábbiaknak van különös jelentősége, mivel akkor csak nehézségek, vergődések, várakozás után sikerülhetett az Édennek tartott világba kijutni.

Egy poliéder kristály levélnehezék, amely szivárvánnyá bontja a ráeső fénysugarat. Sümegi Lacitól kaptam, aki feleségül vette az általam is szeretgetett elvált asszonyt, Évát. Mindketten külkeresek voltak. Esküvőjük után is tartottuk a baráti kapcsolatot, ekkor kaptam ezt a tárgyat tőle.

Egy mexikói piramis kicsinyített mása és obszidiánból metszett varázsló szobra. Jóskától, volt osztálytársamtól kaptam, akinek aphrodisiacumot írtam fel már nem éppen fiatalkorában.

Sok tárgy – mint látható – nálam kezdett egy jelentést, iránta érzett vonalmat tartalmazó belső virtuális életet, amely persze nem látható rajta. Egy idegen, akinek ez csupán holt tárgy, csak akkor tud meg ebből valamit, ha elmesélem neki. Csak számomra van lelke, mint egy embernek, aki a közös élményeink által bír személyes értékkel, személyes érzelmeket is magába foglaló jelentőséggel. Van olyan tárgy, amely csak ebben értelemben értékes, de van olyan, amelynek eladva vagy halálom után mások számára még kereskedelmi értéke van, természetesen az addigi személyes elvész. Azonban ekkor kezdhet egy új életet, reinkarnálódhat. Ennek két formája van. Az egyik: akik számára fontos voltam életemben, engem, esetleg hozzám kötődő eseményt, fogalmat képviselve a tárgy ezt a személyes és szellemi tartalmat hordozza halálom után, így például gyerekeim, tanítványaim számára. A tőlük öröklő következő generációban ez halványulva él csak, vagy már teljesen elvész. A másik tárgysors: a hátramaradottaknak nem jelent semmit az adott tárgy, ezért elajándékozzák vagy eladják. Az érdekesebb, értékesebb tárgy kezdhet egy új életet, az új tulajdonos számára lehet figyelemre méltó dolog, múltját tudva vagy nem tudva, de ezt érdektelennek tartva. Az ő halála után újból kezdődik a már előzőleg vázolt sorslehetőség egyike. Egy harmadik lehetőség is lehet: az új tulajdonos nem tart rá igényt, feleslegesnek tartja, ekkor jön a „tárgy halála” (ahogy Losonczi Ágnes, a neves szociológus nevezte), azaz szemétkébe kerül. Néha azonban innen is indulhat új élet, egy guberáló által.

Tárgyaim egy része a fentiek alapján már öröklött és így másodlagos, de nem egy ilyen darab is mély emléket, érdemleges jelentőséget hordoz továbbra is, így például a már említett Tevan-fémváza, amelyet Anyám nyugdíjazásakor kapott munkahelyétől és emlékeztet elismerést kiváltó munkájára vagy Apám Verdienst kitüntetésére, amelyet az I. világháborúban tanúsított helytállásáért kapott és felidéri élete megpróbáltatásait. Tényleg ezek a tárgyak megszüntetik az időtávlatot, ahogy Baudrillard professzor írta.